

Antwoordkernen bij Eureka 4mavo /overzicht van de twintigste eeuw H. 7 t/m 12

Antwoordkernen zijn vrijwel nooit volledige zinnen. Antwoordkernen geven alleen aan, wat er beslist in het antwoord moet staan.

De bedoeling is, dat je eerst zelf de antwoorden vindt/bedenkt. Daarna maak je er zelf goede **eigen zinnen** van. Pas achteraf controleer je, of je antwoord goed is. Vaak is het geen kwestie van goed of fout, maar van volledig of niet volledig.

Wat zijn de regels voor het maken en nakijken van opdrachten:

Indelen

1. **Voor** in het schrift komen de aantekeningen te staan en ook de uitwerkingen
2. **Achterin** het schrift komen de opdrachten te staan

Opdrachten:

3. Alle opdrachten moeten gemaakt worden. De antwoorden moeten in **HELE** zinnen uitgeschreven worden.
4. Je slaat steeds een regel over tussen de opdrachten.
5. Alle antwoorden moeten nagekeken worden:
 - a. Is een antwoord goed, dan zet je met **RODE** pen een voor de kantlijn.
 - b. Is een antwoord fout en je snapt *waarom* je antwoord fout is verbeter je met **RODE** pen.
 - c. Is een antwoord fout en je snapt *niet* waarom je antwoord fout is dan zet je met **RODE** pen een **?** voor de kantlijn. Dat moet je dus vragen in de les.

Soms komt er bij de antwoordkernen **xxx**: dat betekent: zo'n antwoord moet je helemaal zelf bedenken. Vaak gaat het dan om een eigen mening, of een eigen voorbeeld: zoiets kunnen we natuurlijk niet voor je bedenken.

→ betekent: de opdracht is geen vraag. Je moet alleen de opdracht lezen. De vraag komt dan daarna: zie bij opdracht 5 →; de vraag staat bij 5.1.

..... betekent, dat wat op de stippellijn moet, overgenomen moet worden uit het boek.

7. Europa en Nederland tussen 1900 en 1914

7.1. Europa op weg naar de Eerste Wereldoorlog (1914-1918)

1.
 - productie met machines
 - productie in fabrieken
 - grote steden bij fabrieken
- 1.1. productie gaat **sneller**, meer producten: **lagere prijzen** mogelijk
2.
 - 1 is een **gevolg**
 - 2 is een **gevolg**
 - 3 is een **gevolg**

3. Industriële revolutie zorgt voor massaproductie. Voor massaproductie heb je veel grondstoffen nodig. Maar het heeft alleen zin om massaal te produceren als je ook massaal kunt verkopen, dus als je meer afzetmarkten hebt (*massaconsumptie*)
 - 3.1. waardoor = verklarend
 - 3.2. modern imperialisme

4. machts- en gebiedsuitbreiding
 - 4.1. Een land voelt zich beter dan andere landen.
 - 4.2. machthebbers wilden aandacht voor binnenlandse problemen afleiden door een agressieve politiek tegen het buitenland.

Problemen (3 voorbeelden)

 - vrouwen eisen gelijke rechten
 - arbeiders willen betere woon- en werkomstandigheden
 - etnische minderheden willen eigen staat

5. →
 - 5.1.

Rusland	Polen bij Rusland	Polen nu onafhankelijk
Oostenrijk-Hongarije	Tsjechen bij O-H	Tsjechië nu onafhankelijk
Osmaanse Rijk	Bulgaren bij O.R.	Bulgarije nu onafhankelijk
Duitse Rijk	Polen bij D	Polen is nu onafhankelijk
G-B en Ierland	Ieren bij G-B	Ierland is nu onafhankelijk
 - 5.2. Russische Federatie
Oostenrijk (apart), Hongarije (apart)
Turkije
Bondsrepubliek Duitsland
 - 5.3. Objectief. [Of: informatief, want de kaartenmaker wil met kleuren enz. uitleggen hoe de wereld er toen uitzag]

7.2. Nederland op weg naar de Eerste Wereldoorlog (1900-1914)

1. Strijden voor gelijke rechten en kansen.
 - 1.1 Strijden is jezelf sterk maken in eigen organisaties. Eigen organisaties is kenmerk van verzuiling.
 - 1.2 Bevolkingsgroepen leiden leven in van elkaar afgezonderde leefwerelden

2. katholieken, gereformeerden en socialisten
 - 2.1. scholen; vakbonden; verenigingen; media (krant, later radio); politieke partijen; zorginstellingen
 - 2.2.
 - gereformeerden: Kuyper
 - katholieken: Schaepman
 - socialisten: Troelstra
 - feministen: Aletta Jacobs

Katholieken en gereformeerden heten samen *confessionelen*
 - 2.3 liberalen, want zij hadden al macht dus geen emancipatie nodig, verzuiling is geen vrijheid

- 3 →
 - 3.1. D

4. De verbetering van de positie van de arbeidersklasse.
 - 4.1. kapitalisme: vrije markt, ieder voor zich zonder staat
 - 4.2. socialisme: ongelijkheid tussen de maatschappelijke klassen opheffen en de welvaart verdelen
 - 4.3. nivellering [rijken moeten meer betalen dan armen]: tegenstelling arm-rijk minder maken door sociale wetten

5.

<i>Bron</i>	<i>groepering (partij)</i>	<i>naam persoon</i>
Bron 1	Socialisten (SDAP)	Troelstra
Bron 2	Liberalen	Thorbecke
Bron 3	Confessionelen (ARP of RKSP)	Kuyper of Schaepman

6. verzoening
 - 6.1. liberalen, socialisten en confessionelen
 - 6.2. algemeen kiesrecht en financiële gelijkstelling openbaar en bijzonder onderwijs.
- 7 gemechaniseerde productie; gas en elektriciteit; waterleiding en riolering; treinen en trams.
 - 7.1 rond 1900!

	V	W	N
Fiets	<i>X</i>		
tram / trein		<i>x</i>	
Auto		<i>(x)</i>	<i>x</i>
Vliegtuig			<i>x</i>

8. Europa en Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918)

8.1. Europa en de Eerste Wereldoorlog

8.1.1. De verklaring van de Eerste Wereldoorlog

1. Waardoor (door welk probleem) ontstaat de Eerste Wereldoorlog? Imperialisme is de voornaamste oorzaak van de Eerste Wereldoorlog.
 - 1.1. macht en / of grondgebied uitbreiden
 - 1.2. Afrika en Midden-Oosten
2. Het veroveren van gebieden (kolonialisme), het aanleggen van spoorwegen en havens en / of het oprichten van grote, vaak internationale, bedrijven.
 - 2.1. Fransen dwingen Marokko zich te onderwerpen.
 - 2.2. Shell is grote Brits-Nederlandse oliemaatschappij = groot internationaal bedrijf (multinational). Haalt olie in Azië en Afrika uit de grond.
3. Nationalisme wil zeggen: je eigen land, je eigen volk op de voorgrond plaatsen en je afzetten tegen andere landen en volken.
 - 3.1. Nationalisme = militarisme, machtsvertoon, bondgenootschappen met en tegen: oorlogsgevaar.
 - 3.2. Imperialisme = internationale concurrentie tussen landen en bedrijven.

- 4 Wat heeft Duitsland veel koloniën / veel macht over de wereld
- 5 (let op! Cartoon op blz. 43, niet de kaart) Nationalisme leidt tot het opslokken van andere landen /tot baas spelen over de wereld
 - 5.1. Reden. Reden is wat mensen bewust willen. Nationalisme is wat mensen willen/voelen.
6. Wanneer (door welke gebeurtenis) gaat de Eerste Wereldoorlog beginnen?
 - 6.1. In Sarajevo werden de Oostenrijks-Hongaarse kroonprins Frans Ferdinand en zijn vrouw doodgeschoten door Servische nationalisten.
 - 6.2. Servië grenst aan Oostenrijk-Hongarije / O-H komt steeds dichterbij / is Servië volgende slachtoffer van O-H.
 - 6.3. xxx (mogelijk: Nee, want hij neemt dan nog meer volkeren op in zijn rijk. Ja, want dan neem je de dreiging van Servië weg).
 - 6.4. rechter: tekening geeft mening/gevoelen van tekenaar weer [linker toont feiten = kaart]

OBJECTIEF: dat zijn bronnen die alleen feiten willen opsommen / meedelen / laten zien

INFORMATIEF: dat zijn bronnen die feiten geven maar ook daaromheen veel willen uitleggen

SUBJECTIEF: dat zijn bronnen die vooral meningen, standpunten van de maker willen weergeven.
- 6.5. Bondgenootschappen / landen komen elkaar te hulp.

8.1.2. De gebeurtenis: het verloop van de Eerste Wereldoorlog

1.
 - De strijd speelde zich niet alleen af op Europese slagvelden
 - in moderne fabrieken gefabriceerde moderne wapens
2. Centralen en Geallieerden
 - 2.1. Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Bulgarije, Turkije
 - 2.2. Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland, Roemenië, Servië, Griekenland, Albanië
 - 2.3. Spanje, Nederland, Denemarken, Zwitserland
 - 2.4. Rusland
 - 2.5. Verenigde Staten
3. *Auf wiedersehen auf dem Boulevard*: ‘tot ziens op de boulevard (in Parijs)
 - 3.1. plan Von Schlieffen / propaganda / Nationalisme
 - 3.2. opmars gestuit: loopgravenoorlog
 - 3.3.

 propaganda:	}	Totale oorlog
 Censuur:.....		
 Nationalisme:.....		
 aandelen in de oorlog...		
4. propaganda
 - 4.1 de mensen overtuigen om ook offers te brengen voor de oorlog (nationalisme). “Ik eet weinig”; je moet niet zoveel eten / schaarste. “Ik leg veel”; ik werk hard voor het land.
5. →
 - 5.1. secundair: tekst spreekt niet alsof er zelf bij /achteraf beschrijven
 - 5.2. verschrikking; zinloze aanval; kanonnenvoer

- 5.3. Primair, wekt schrik en medelijden op; gezichten worden van emoties voorzien / laat maar één kant van het verhaal zien.

8.1.3. De afloop: de gevolgen van de Eerste Wereldoorlog (1918-1939)

1. Veel doden en gewonden (direct); wapenstilstand (indirect); vrede van Versailles (indirect); Duitsland wil wraak (indirect)

- 1.1. kaart op bladzijde 44

 Duitsland:	1.950.000
 Frankrijk:	1.500.000
 Gr.Britannië:	1.000.000
 België:	41.000

- 1.2.

 D:	14,7
 F	18,3
 GB:	10,5
 B:	10,8

- 1.3 Frankrijk

- 2 Lenin door met de oorlog te stoppen; maakt indruk op soldaten
Wilson: door aan oorlog deel te nemen: Amerikanen geven de doorslag

- 2.1. 1914: begin WO I
1917: Russen staken de strijd
(Begin)1918: Amerikanen gaan daadwerkelijk deelnemen
(eind) 1918: wapenstilstand: einde WO I
1919: vrede van Versailles

- 3 Dat elk volk zelf zijn eigen staat mag hebben en een eigen bestuur mag kiezen

- 3.1 Veel volken behoren tot een andere staat en worden nu dus onafhankelijk

- 3.2 bladzijde 34 / 43 van het boek
In Oost-Europa zijn de grote multinationale staten

- 3.3. xxx

- 3.4. xxx

8.2. Nederland en de Eerste Wereldoorlog (1914-1919)

- 1 Geen partij kiezen voor welk oorlog voerend land dan ook

- 1.1. Het onder de wapenen roepen van de soldaten en ze in paraatheid brengen

- 1.2. Dreiging van Duitse aanval (plan Von Schlieffen)

- 2 Nederland is handelsland. Gunstig gelegen voor GB en voor D (Rotterdam!)

- 2.1 Economische blokkade, die weer leidt tot gebrek aan goederen en dat leidt weer tot distributie

- 3 Distributiesysteem leidt tot schaarste. Zwarte handel is woekerhandel in schaarse goederen

- 3.1 Hongeroproeren

- 3.2 Regering wil bevolking rustig stemmen door gunstige maatregelen: 'pacificatie' en betere arbeidsvoorwaarden

4 economisch liberalisme = staat bemoeit zich niet met economisch en sociaal leven. In WO I moet de staat zich bemoeien met de economie (distributie) en het sociale leven (betere levensomstandigheden). Dus einde economisch liberalisme.

5 →

5.1 Veel Belgen naar Nederland ten gevolge van WO I

5.2 Onderdak; werk, scholing

5.3 Vlucht voor oorlogsgeweld

9. Europa en Nederland in het Interbellum (1918-1939)

9.1. Europa in het Interbellum: herstel en crisis

1 Om vrede te bewaren / conflicten tussen landen voorkomen of oplossen

1.1 VS ondertekenen niet / doen niet mee aan Volkenbond

2.

✚ Afstaan van Duitse gebieden

✚ Herstelbetalingen

✚ Demilitarisering van het Rijnland

✚ (schuldige aan WO I)

2.1 Oud-militairen (veteranen)

2.2 NSDAP: Nationaal-Socialistische Duitse Arbeiders partij

2.3 1923: staatsgreep in München (Bierkellerputsch)

2.4 Adolf Hitler

3. 1. overdreven nationalisme;

2. verheerlijken van geweld als iets 'geweldig';

3. onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan de leider;

4. tegen democratie met vrije meningsuiting en verkiezingen;

5. tegen communisme en socialisme;

6. rassenleer, bijvoorbeeld antisemitisme = haat tegen, en vervolging van, Joden.

3.1 Met een totalitaire staat wordt bedoeld dat de ideeën (van Hitler) op alle fronten doordringen in de samenleving. Het denken en handelen van de mensen werd in Duitsland door de staat bepaald.

3.2. hakenkruis /swastika

3.3. Fascisme kent geen rassenleer dus antisemitisme

4. →

4.1

1924-1	1924-2	1928	1930	1932-2	1933
7	3	2	18	34	45

4.2 NSDAP heeft nooit een meerderheid (>50%) bij verkiezingen gehaald. [maximum is 45% in 1933]

5 hij maakte de bevolking bang door de SA en de SS. Dat waren militair-georganiseerde NSDAP-leden: zij gebruikten geweld (intimidatie) om te laten zien, dat de NSDAP van Hitler de baas was in Duitsland.

5.1 Hitler Rijkskanselier - brand in de Rijksdag - noodtoestand uitgeroepen - machtigingswet - Hitler president en opperbevelhebber - rassenwetten aangenomen

6.

Vijf kenmerken van Hitlers nazi-politiek	Welke bron past bij dit kenmerk?
1. de bouw van vernietigingskampen	
2. de gelijkschakeling	c
3. de herbewapening	
4. de invoering van rassenwetten	a
5. de noodzaak van 'Lebensraum'	b

7 →

7.1 VS en Duitsland

7.2. Duitse economie is gekoppeld aan Amerikaanse [VS hielpen Duitsland tussen 1924 en 1929; als VS in crisis komen, sleuren ze D mee]

7.3. Japan, GB (Verenigd Koninkrijk), Brazilië

7.4. Sovjet-Unie (planeconomie had geen last van crisis)

8

1934	<ul style="list-style-type: none"> • Hitler erkent de Duitse Oostgrenzen niet meer • Mislukte poging om Oostenrijk te veroveren
Maart 1935	<ul style="list-style-type: none"> • Herinvoering van de dienstplicht en de grootscheepse bewapening

8.1 Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije, Polen

8.2 Angst voor tweefrontenoorlog

8.3 Geheim afspraken om Estland, Letland, Litouwen en delen van Finland en Polen te veroveren

8.4 Nu aanval op oosten niet meer kan, blijft aanval op westen over

9. 3 en 4 september 1939

9.1. Duitse aanval op Polen

9.2. verdrag van Versailles /vernedering Duitsland

9.3. Hitlers machtswellust / de nazi-ideeën

9.2. Nederland in het Interbellum: crisis (1930-1936)

1 oktober 1929

2. De crisis oplossen door te bezuinigen. De uitgaven van de overheid werden aangepast aan de verminderde belastinginkomsten. Dit wordt aanpassingspolitiek genoemd'

2.1. lagere lonen en werkloosheid

- 2.2. stempelen, fietsplaatje, gratis kleding en schoenen [anderen konden zien, dat je werkloos was]
- 3. Twentse textielstaking
 - 3.1. Jordaan-oproer
 - 3.2. kritiek op regeringsbeleid wordt genegeerd / neergeslagen
 - 3.3. gevolg
- 4. →
 - 4.1. 1931
 - 4.2. 1935. uitvoer en invoer nog omlaag; werkloosheid stijgt nog
- 5 Anton Mussert
 - 5.1. boeren, middenstanders, bang eigen bedrijf te verliezen
 - 5.2. werklozen: ouders bang dat kinderen geen werk krijgen, net als de ouders.

9.3. De Sovjet-Unie van Oktober-Revolutie tot de Duitse inval (1917-1941)

- 1 Monarchie [staatsvorm = is er een gekroond staatshoofd, ja of nee? Antwoord: ja]
 - 1.1. Februari-revolutie: Rusland wordt republiek naar westers voorbeeld
Oktober-revolutie: Rusland wordt socialistische staat geleid door de communistische partij. Krijgt nieuwe naam: Sovjet-Unie of SU
 - 1.2. zie bij 1.1.

2.

Vergelijkingspunten	Kapitalisme	Socialisme
Rol van de staat	Klein / vrije markt	Groot / planeconomie
Eigendom van productiemiddelen	Particuliere / privé	Staat
Gelijkheid	gelijke kansen	Gelijke uitkomsten

- 3 Grootgrondbezit onteigenen; stoppen met WO I
 - 3.1. Kleine bezitters mogen geen eigen bedrijf meer hebben
- 4. Industriestaat opbouwen door collectivisatie van de landbouw: door collectivisatie zijn miljoenen boeren niet meer nodig op het land; die moeten dan wel in fabrieken gaan werken.
 - 4.1. positief: modernisering van het land / industrialisatie
Negatief: terreur - geheime politie – zuiveringen – strafkampen – showprocessen - persoonsverheerlijking
- 5 →
 - 5.1. zeer
 - 5.2. standplaatsgebondenheid is hoog / subjectief
- 6. →
 - 6.1. dat socialistische economie omhoog gaat / terwijl kapitalistische omlaag gaat. [Na 1929 begint grote crisis van de kapitalistische economie]
- 7. →

- 7.1 30 miljoen boeren van platteland naar stad; staal- en kolenproductie verviervoudigde; 1938 grootste producent van tractoren en locomotieven
 - 7.2 SU verslaat Duitse Wehrmacht
 - 7.3 kwaliteit van producten bedroevend
 - 7.4 weinig
 - 7.5 informatief (standplaatsgebondenheid is matig)
- 8.
- + Politieke tegenstanders achtervolgen, opsluiten en in koelen bloede neerschieten **TERREUR**
 - + Onderwijzers en de media berichten elke dag over de juistheid van de collectivisatie van de landbouw **INDOCTRINATIE**
 - + De hoofdredacteuren van de kranten leggen de inhoud van de krant steeds voor aan staatscontroleurs **CENSUUR**
 - + Iedereen die wil werken moet zich aansluiten bij een officiële beroepsvereniging **GELIJKSCHAKELING**
 - + De gevangenen verschijnen huilend voor de rechtbank, smeken om de doodstraf omdat zij het land verraden hebben **SHOWPROCES**
 - + De regering maakt een film, waarin wordt uitgelegd, dat de economie van het land steeds beter wordt **PROPAGANDA**

10. Europa en de Tweede Wereldoorlog (1939-1945)

10.1. Europa en de Tweede Wereldoorlog

1. Geallieerden en As-mogendheden

1.1. en 1.2.

Geallieerden	As-mogendheden
GB (Churchill)	Duitsland (Hitler)
VS (Roosevelt)	Italië (Mussolini)
SU (Stalin)	Japan (Hirohito)

2. periode 1: bezetting van Noord-Europa, West-Europa en de Balkan [Duitsland] Aanval op Pearl Harbor en bezetting Zuid-Oost-Azië [Japan]

2.1. periode 2: Duitsland: slag bij El Alamein en slag bij Stalingrad. Japan: slag bij Midway

2.2. periode 3: Duitsland: 8 mei 1945 na de tweefrontenoorlog door VS/GB en SU Japan: 2 september 1945 na de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki

3. →

3.1.

3.2

3.3

3.4

3.5

3.6

→ [zelf zoeken dus in de Atlas, misschien rekenmachine erbij]

WO I vooral militaire slachtoffers; WO II vooral burgerslachtoffers

4. Auschwitz, Sobibor, Treblinka, Maidanek, Belzec
- 4.1. de systematische en doelbewuste uitroeiing van het Joodse volk
5. E
6. Dat Duitsland het gaat verliezen [eerst is D sterker / grote tank, meer vliegtuigen; daarna wordt VS/GB sterker [geallieerde tank met leeuw wordt groter, meer vliegtuigen; Duitse tank wordt kleiner].

Hoe zat het ook al weer met spotprenten en propaganda?

Objectief, informatief, subjectief? Altijd **SUBJECTIEF**

10.2. Nederland en de Tweede Wereldoorlog (1940-1945)

1. Nederland had weinig uitgegeven aan de defensie (verdediging) van Nederland:
 - + De wapens waren verouderd
 - + Er was te weinig geïnvesteerd in verdedigingswerken
 - + Er waren geen tank
 - + Nederland had weinig vliegtuigen
2.
 - + De Nederlanders bekeren tot het nationaal-socialisme.
 - + De Nederlandse industrie gebruiken voor de Duitse oorlogseconomie.
 - + De deportatie (wegvoeren) van Joden.
- 2.1 Nederland had grondstoffen en producten; Nederland had geschoolde arbeidskrachten
3. Controle en gelijkschakeling
 - 3.1. Propaganda en censuur (controle) en alle politieke, culturele en sociale instellingen (controle daarvan is gelijkschakeling) moeten nazi- ideeën volgen en verspreiden
4.
 1. De registratie. Iedereen met joodse ouders of grootouders moest zich melden en kreeg een J in het persoonsbewijs.
 2. Isolement van de joden van de andere Nederlanders. Er kwamen allerlei beperkende maatregelen. De joden moesten buiten een gele jodenster op hun kleding dragen.
 3. Concentratie. Vanaf 1942 moesten de joden verhuizen naar de jodenbuurt (Ghetto) in Amsterdam.
 4. Deportaties. Vanaf midden 1942 vonden de eerste deportaties plaats naar vooral kamp Westerbork.
- 4.1. Bedrog door de Duitsers; geleidelijk invoeren van de maatregelen; Nederlandse bevolking (ook de Joden dus) zeer gezagsgetrouw; goede burgeradministratie
5. →
 - 5.1. xxx
 - 5.2. xxx
 - 5.3. Auschwitz
 - 5.4. 31 augustus 1943; op of omstreeks 3 september 1943
6. Passief verzet, geweldloos verzet en gewapend verzet.
 - 6.1. Passief verzet: Weigeren iets te doen, lidmaatschap opzeggen, ontslag nemen. Geweldloos verzet: helpen van onderduikers en verzet, staken.

- Gewapend verzet: sabotage, overvallen en liquidaties
- 6.2 landverraad = vrijwillig voor Duitsers werken
collaboratie = min of meer gedwongen voor Duitsers werken of met hen samenwerken
- 7 gevolg van spoorwegstaking: Duitsers nemen wraak door voedsel- en brandstofaanvoer te verbieden
8. a = aanpassing, b = collaboratie, c = verzet

10.3. De moeizame dekolonisatie van Nederlands Indië (1942-1945)

1. De verbetering van het onderwijs
1.1 waardoor = verklarend
- 2 streven naar gelijke rechten en kansen. Zelf bewust zijn.

3

organisatie	Gericht op....	wens	Reactie van Nederland
Boedi Oetomo	Javaanse elite	Emancipatie	welwillend
Saraket Islam	Islamitische handelaren	Op lange termijn zelfbestuur	welwillend
PKI	arbeiders	Betere arbeidsomstandigheden/hogere lonen onafhankelijkheid	Harde hand aangepakt Boven Digoel
PNI	Alle Indonesiërs	onafhankelijkheid	Harde hand aangepakt Boven Digoel

- 3.1. Zij wilden samenwerken met Nederland
- 3.2. KNIL, Boven Digoel, politieke inlichtingendienst, censuur
4. →
- 4.1. Willem van Oranje
- 4.2. Als rebellen, schurken
- 4.3. Opstandige geest kweken
5. Het onafhankelijk worden van de koloniën
- 5.1. Oorzaak/reden, nationalisme zorgt voor bewustwording van onafhankelijkheid
6. PNI en PKI
- 6.1. onderdrukking
7. nationalisten ruiken kans op onafhankelijkheid met steun van Japan
- 7.1. hij houdt vast aan zijn doel (onafhankelijkheid); samenwerking met Japan is middel
- 7.2. werkte samen met de bezetters (Japan) van Nederlands-Indië

8. Nederland wil blijvende band via een Unie tussen Nederland en de Verenigde Staten van Indonesië (in de Verenigde Staten van Indonesië worden de eilandengroepen min of meer onafhankelijk; Soekarno krijgt alleen zeggenschap over Java en Sumatra)
 - 8.1. Soekarno wil president zijn van heel Indonesië [eenheidsstaat] zonder band met Nederland
9. het gaat niet om de politie maar om het leger
 - 9.1. VN dreigt met maatregelen/Nederland staat alleen. VS dreigen met stopzetting Marshallhulp
10. VN = vereniging van onafhankelijke staten die samenwerken voor vrede en vooruitgang
VS= Verenigde Staten = eigen onafhankelijke land/staat
11. →
 - 11.1. primair (ter plekke door fotograaf genomen)
 - 11.2. subjectief: soldaten en fotograaf tonen hun gevoel van superioriteit / macht / overwinning: Nederlanders staan, lachend met geweer, Indonesiërs worden vernederd

11. Europa en Nederland in de Koude Oorlog (1945-1989)

11.1 Europa en de Koude Oorlog (1945-1989)

1. machtsverhoudingen ná de oorlog: over de invloedssferen
 - 1.1. Jalta gaat over verdeling van de macht, niet over vrede en veiligheid
- 2
 1. De Verenigde Staten waren de leider van de wereld geworden: machtig door economie en atoombom;
 2. De Sovjet-Unie was ook een wereldmacht geworden en daagde het leiderschap van de VS uit;
 3. Europa had zichzelf in twee wereldoorlogen uitgeschakeld als centrum van wereldmacht. Door de dekolonisatie (proces van onafhankelijk worden van koloniën) raakte het bovendien zijn koloniën kwijt.
- 2.1. [Moet zijn; kaart op bladzijde 84]

1920 = kaart bladzijde 84	1950 = kaart bladzijde 81
Duitse Rijk loopt tot aan Litouwen	Duitsland in twee staten
Polen staat meer naar het oosten	Polen meer naar westen
Sovjet-Unie kleiner	SU uitgebreid naar westen

3. de oorzaak van de tegenstelling lag in verschillende ideeën hoe de wereld en de samenleving in elkaar zouden moeten steken.
 - 3.1. [Moet zijn; schema op deze bladzijde] De Amerikanen gingen uit van democratie met een kapitalistische economie. De Sovjets gingen uit van een dictatuur met een socialistische economie.
4. VS en SU vechten niet rechtstreeks met elkaar (wel vechten = hete oorlog)
 - 4.1. bewapeningswedloop, spionage, conflicten in andere landen veroorzaken, propaganda.

- 5. Eerste periode 1947-1962 agressieve periode
- Tweede periode 1962-1979 periode van ontspanning
- Derde periode 1979-1989/91 einde van de Koude Oorlog

- 6. Duitsland verdeeld in vier bezettingszones, net als Berlijn.
- 6.1. Berlijn blokkade 1948
- 6.2. Russen blokkeren Berlijn, VS antwoorden met luchtbrug (bevoorrading via de lucht)
- 7. politiek van containment: VS gaan SU omsingelen
- 7.1. West-Duitsland wordt: BRD; Oost-Duitsland wordt DDR

8.

Links	Rechts
SU	VS
Beeld: VS, met sigaar en dollarteken, leidt de kar en lokt de landen met zak geld	Beeld: communisme is roofvogel, VS is redder
	Tekst: communisme is chaos, VS is dokter

- 8.1 Marshallplan moet landen met geld helpen om bevolking niet in handen te laten vallen van communisme

9 Tegenhouden van vluchtende DDR-burgers

- 9.1. 12 augustus 1961 voltooid
- 9.2. ja: vluchtelingenstroom neemt na 12 augustus 1961 af
- 9.3. objectief: uitsluitend cijfers/feiten

10. SU plaatst raketten op Cuba, VS wil die weg hebben

- 10.1. raketten weg; Castro mag blijven
- 10.2. risico van atoomoorlog
- 10.3. afspraken over wapenvermindering; ontspanning

11. Ronald Reagan

- 11.1. SU kan nieuwe wapenwedloop niet aan (geldgebrek)
- 11.2. hervormen van de SU: perestrojka en glasnost
- 11.3. nee: Oostbloklanden worden onafhankelijk; SU wordt opgeheven
- 11.4. val van de Berlijnse Muur, want
Uiteenvallen SU, want

12.

Presidenten / leiders	WO II: 1939-1945	Cuba-crisis: 1962	Einde Koude Oorlog: > 1980
 VS	ROOSEVELT	KENNEDY	REAGAN
 SU	STALIN	CHROESJSTJOV	GORBATSJOV

13. →

- 13.1. Voor monarchie: monarchie staat boven de partijen / symbool van eenheid / traditie
- Voor republiek: democratisch gekozen staatshoofd

- 13.2 Voor: verantwoordelijkheid nemen voor het bestuur van het land
Tegen: dwang is geen goed middel om mensen te motiveren / zelfbeslissingsrecht moet voorop staan

11.2. Nederland en de Koude Oorlog (1945-1990)

- 1 verlies van Indonesië
- 1.1 lage lonen betekent lage productiekosten, waardoor Nederland makkelijker kan concurreren met buitenland
- 1.2 investeren
- 1.3 regering moet arbeiders tegemoet komen met sociale zekerheid: AOW bijvoorbeeld. Ander worden arbeiders onrustig
- 1.4 verzuiling: mensen luisteren naar hun leiders in de zuil
- 1.5 Marshallhulp

- 2 percentage industrie stijgt tussen 1947 en 1970 licht, maar daalt daarna fors. Nee dus!

3. Willem Drees
- 3.1. Rooms Rode coalitie (Rooms = katholiek/KVP, Rood = sociaal-democraten/PvdA)

4. wet van vraag en aanbod: als aanbod (=arbeidskrachten) laag is, (en de vraag groot) stijgt de prijs (=loon)
- 4.1. gevolg (leg je antwoord uit)
- 4.2. arbeidzaamheid: niet alleen maar werken,
Spaarzaamheid: consumeren wordt belangrijk (bromfiets, televisie, elektrische apparaten)
- 4.3 gehoorzaamheid: kritiek op gezagsdragers / protest (zie foto's)
deugdzaamheid: individu bepaalt zelf zijn gedrag / bijv. sexuele moraal (zie foto's en tabel)

- 5 De zuilen verliezen hun greep op de mensen
- 5.1 oorzaak: onkerkelijkheid nam al toe voor de ontzuiling
gevolg: onkerkelijkheid neemt nog meer toe dankzij de ontzuiling
- 5.2 kerken stonden centraal in zuil en riepen op om op gelovige partijen te stemmen. Door ontzuiling neemt de invloed van de kerken op de gelovigen af
- 5.3 CDA, Christen-Unie, Staatskundig-Gereformeerde Partij

- 6 Recht op abortus en anticonceptie; eerlijkere rolverdeling man-vrouw; gelijk loon voor gelijke arbeid; hogere maatschappelijke en politieke functies voor vrouwen
- 6.1 [Eerste golf: kiesrecht, recht op arbeid, recht op onderwijs]. Eerste Golf is politieke achterstand inhalen. Tweede Golf is positie verbeteren
- 6.2 Sociale zekerheid: verzekerd zijn tegen risico's in het leven (ziekte, invaliditeit, werkloosheid, ouderdom..) verzorgingsstaat: staat garandeert sociale zekerheid van inwoners
- 6.3 arbeidsongeschiktheid; werkloosheid; AOW
- 6.4 na 1980: einde welvaartsgroei / werkloosheid neemt toe

- 7 bezorgdheid om milieu
- 7.1 oliecrisis
- 7.2 [Moet zijn opdracht 7.] Oorzaak: waardoor = oorzaakvraag

- 8 Niet kiezen voor een bepaald land of partij
- 8.1 Voor de Tweede Wereldoorlog
- 8.2 WO II: niet, want Duitsland viel ons aan. WO I: wel, want Duitsland viel ons niet aan [in hoeverre is altijd enerzijds wel, anderzijds niet!]
- 8.3 voorbeeld 1: Nederland sluit zich aan bij NAVO (=kiezen voor de VS in de Koude Oorlog)
voorbeeld 2: Nederland kiest voor Europese Eenwording (EGKS, EEG, EU)
- 9 →
- 9.1. zeer klein: verdraaien van de feiten komt altijd uit
- 9.2. niet bruikbaar: bronvermelding is absoluut noodzakelijk voor de betrouwbaarheid
- 9.3. + = subjectief = standplaatsgebondenheid hoog
- 9.4. - = objectief: meningen worden gepeild.
- 9.5. representatief: allerlei meningen worden genoemd en ze onderbouwen hun mening met argumenten / niet-representatief: omdat maar een paar wetenschappers wordt gevraagd.

12. Europa en Nederland in een nieuwe wereldorde (na 1990)

12.1. Europa en de nieuwe wereldorde

- 1. welke staat/ staten heeft / hebben in die periode de verantwoordelijkheid en / of de macht voor de toestand in de wereld.
 - 1.1. wegvallen van de SU en het door de SU geleide Oostblok
 - 1.2. [Kaart op blz. 81 vergelijken met de kaart op blz. 94] Joegoslavië uiteengevallen: Slovenië, Macedonië, Servië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina Moldavië apart; Tsjechië en Slowakije apart; Oekraïne apart, Wit-Rusland apart.
 - 1.3. Eerst zijn er twee Duitslanden: BRD en DDR. In SU komt Gorbatsjov: hij laat Oostblok los, waardoor de Muur kan vallen. Nu komen er verkiezingen in heel Duitsland. De kiezers kiezen voor éénwording in de BRD
- 2. Noord-Atlantische Verdrags Organisatie
 - 2.1. VS
 - 2.2. verdediging tegen communisme = SU (Containment)
 - 2.3. ondergang van de SU (de oude vijand)
 - 2.4. herlevend nationalisme in oude Oostbloklanden (Joegoslavië)
- 3. 1991: verdrag van Maastricht [EU komt voort uit EGKS en EEG]
 - 3.1. uitbreiding met nieuwe landen; nauwere eenwording
 - 3.2. herlevend nationalisme / wantrouwen tegen 'Brussel'
 - 3.3. Wetgevende macht: Europees Parlement, Gerechtelijke macht: Europees Hof van Justitie, Uitvoerende macht: Europese Commissie, maar werkelijk bij de Europese Raad en de Raad van Ministers.
- 4. Eerste: VS samen met de wereld via de Verenigde Naties, Hoessein mocht blijven. Tweede: VS alleen, zonder Verenigde Naties, Hoessein verjaagd en gedood.
 - 4.1. xxx

- 5. →
- 5.1. George Bush jr
- 5.2. representatief voor degenen die vinden dat Bush zonder goede argumenten Irak is binnengevallen (tegenstanders van Bush)
- 5.3. Bush heeft niet duidelijk gemaakt, dat Al Quaeda en Saddam Hoessein met elkaar samenwerkten
- 6. →
- 6.1. Overeenkomst: dictatuur / één partij / één persoon de baas; propaganda/censuur
Verskil: rassenleer bij SU ontbreekt / communisme streeft naar gelijkheid in welvaart

12.2. Nederland in de nieuwe wereldorde

- 1. →
- 1.1. Liberalen willen eigenlijk zonder de staat; sociaal-democraten willen eigenlijk alles met de staat. In de praktijk zit de politiek daartussen.
- 1.2. PvdA en CDA
- 1.3. Ieder voor zich: VVD. Alles door de staat: SP
- 1.4. Niet kiezen voor polarisatie, maar rekening houden met elkaar door overleg / afspraken / compromissen
- 2. Akkoord van Wassenaar
- 2.1. Arbeiders leveren loon in voor garantie op werk
- 2.2. Loon inleveren: liberaal = wet van vraag en aanbod werkt zonder de staat
Werkgarantie: sociaal-democratisch = staat steunt
- 2.3. Nederland baas in eigen huis?; Nederlandse identiteit bedreigd? Islamitisch gevaar?
Nederlandse rechtsstaat in gevaar?
- 2.4. Tegen EU; tegen islam; stop op immigratie; wet respecteren / vrijheid van meningsuiting
- 2.5. xxx

12.3. Het Israëlijsch-Palestijnse conflict (1900-2007)

- 1 jodendom; christendom, islam
- 1.1 het geloof in één god
- 2 heersers van het Midden-Oosten; Egyptenaren, Babyloniërs, Romeinen
- 2.1 gedwongen verplaatsing: deportatie
- 2.2 diaspora
- 3 antisemitisme = Jodenhaat
- 3.1 Holocaust in WO II
- 3.2 veiligheid voor joden, volk zonder land/staat
- 3.3 stichting ging ten koste van Palestijnse volk
- 4 Algemene Vergadering (elk land één stem) en Veiligheidsraad (permanente leden hebben vetorecht; wisselende leden hebben geen vetorecht)
- 4.1 VN erkende Israël en stelde grenzen van Israël vast

- 5 Egypte erkent Israël: doorbraak?
- 5.1 VS (Carter) brengt Israël (Begin) en Egypte (Sadat) bij elkaar
- 5.2 Palestijnen zijn niet betrokken
- 6 leider van PLO, = Palestine Liberation Organization = Palestijnse Bevrijdings Organisatie. Arafat is ook eerste president van Palestijnse Autoriteit.
- 6.1 De Palestijnse leider Arafat erkende de staat Israël in ruil voor erkenning van een onafhankelijke Palestijnse staat in de Gazastreek en op de Westelijke Jordaanoever door Israël.
- 6.2 noch in Israël noch in Palestina voldoende steun voor vrede. In Palestina vooral door Hamas in Israël vooral door orthodoxe joden.
- 7 Europa en VS zijn afhankelijk van olie uit Arabisch Midden-Oosten. Arabieren daardoor machtig. Wil je de Arabieren tegenwerken door Israël te steunen?
- 8 xxx
- 9 In antwoordkern alleen de naam. Uitleg zelf verzorgen, door register te raadplegen!

portret	naam	uitleg	portret	naam	uitleg	portret	naam	uitleg
	Stalin			Arafat			Aletta Jacobs	
	Juliana			Hitler			Beatrix	
	Kennedy			Roosevelt			Sadat	
	Chroesjtsjov			Lenin			Mussolini	
	Kuyper			Wilhelmina			Carter	

	Anne Frank			Reagan			Soekarno	
	Ben Goerion			Drees			Troelstra	
	Colijn			Gorbatsjov			Begin	